

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора Біди Олени Анатоліївни на дисертаційне дослідження – Юй Хайюй з теми «Формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії у професійній підготовці» на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю: 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки. Кардинальні зміни на ринку праці потребують перегляду традиційних підходів до підготовки фахівців у вищій школі. Розвиток ринкових відносин, активний перехід до ринку праці вимагає таких технологій професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів, які дозволили б їм досягти високого рівня конкурентоздатності вже на початку своєї професійної діяльності. Сучасний педагог має не лише володіти професійними знаннями, а й вміння гнучко пристосовуватися до різних ситуацій, що часто змінюються в професійній діяльності.

Водночас, необхідність урівноваження запитів суспільства, загострення конкуренції на ринку праці актуалізує потребу у формуванні методологічної культури у майбутніх учителів хореографії, які володіють розвиненими особистісними якостями і мають спеціальні знання та вміння у сфері професійної діяльності. Методологічна культура у майбутніх учителів хореографії це особистісно-професійна якість, що детермінує вибір стратегії удосконалення системи фахових компетентностей; віддзеркалює розуміння фахівцем аксіологічної функції професійної діяльності, забезпечує критичне ставлення до професійних явищ тощо.

Дисертаційне дослідження «Формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії у професійній підготовці» присвячено важливій та актуальній темі, яка на сьогодні недостатньо досліджена і потребує удосконалення теорії і практики підготовки майбутніх учителів хореографії.

Актуальність теми підтверджується також і тим, що дисертаційне дослідження виконувалось у межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки «Мультиплікативна парадигма професійного становлення фахівців» (№0114U007157), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського».

Роль автора в науково-дослідній роботі полягає в розробці напрямів удосконалення підготовки майбутніх учителів мистецького профілю – спеціальних педагогічних умов, що забезпечують формування

методологічної культури майбутніх учителів хореографії, як невід'ємного елементу їхнього професіоналізму та компетентності.

Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 3 від 25.10.2018 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Представлені в роботі наукові положення та висновки, викладені авторкою, свідчать про цілісність проведеного дослідження, наукову обґрунтованість і достовірність результатів, а також мають теоретичне і практичне значення для підготовки майбутніх учителів хореографії.

Дисертантка на високому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, визначила мету, завдання, методи дослідження. План роботи логічний і послідовний. Структура дисертації чітка, усі її частини спрямовані на досягнення поставленої мети. Представлений науковий апарат дослідження сприяв розробці алгоритму розв'язання досліджуваної проблеми, на вирішення якої авторкою спрямовано завдання дослідження. Кваліфікаційним є застосування комплексу взаємодоповнюючих методів наукового пошуку. З огляду на тему дослідження дисертантка чітко сформулювала адекватні завданням методи наукового пошуку: *теоретичні* – вивчення та аналіз філософської, психолого-педагогічної, методичної літератури, нормативних джерел, наукового доробку вітчизняних та зарубіжних учених з проблеми формування методологічної культури – для накреслення понятійних меж феномена, що досліджується та його сенсового навантаження; логіко-системний аналіз, класифікація, аналогія, індукція, дедукція, узагальнення науково-теоретичних і практичних даних – для з'ясування педагогічних умов формування методологічної культури майбутніх педагогів-хореографів; моделювання – для розробки моделі формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії; порівняння отриманих даних – для з'ясування причинно-наслідкових зв'язків та залежностей; *емпіричні* – спостереження, анкетування, опитування, бесіди, психологічні тести та методики – для з'ясування та перевірки засобів реалізації педагогічних умов; педагогічний експеримент – для визначення вихідного рівня сформованості методологічної культури здобувачів освіти та перевірки ефективності визначених педагогічних умов і моделі; кількісний та якісний аналіз результатів дослідження з використанням методів *математичної статистики* з використанням непараметричного критерію Пірсона χ^2 .

Наукові положення, рекомендації та висновки, які містяться у дисертаційному дослідженні, пояснюються і обґрунтовуються з посиланням на широку джерельну базу, що включає законодавчі документи, наукову і методичну літературу.

Гіпотеза дослідження (формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії відбуватиметься ефективно, якщо реалізувати в процесі їхньої професійної підготовки такі педагогічні умови: інтегрування професійно-педагогічних та мистецьких дисциплін у процесі навчання майбутніх учителів хореографії; актуалізація дослідницької складової професійної підготовки майбутніх учителів хореографії у закладах вищої освіти; активізація синергійно-творчого характеру застосування педагогічно-інтерпретаційних, методичних та поліхудожніх умінь у мистецько-професійній діяльності майбутніх учителів хореографії) і завдання є чітко узгодженими.

Аналіз дослідження свідчить, що дисертантка ретельно опрацювала наукову літературу, чітко сформулювала основні положення та висновки проведеного дослідження, отримала результати, які мають теоретичне і практичне значення, зробивши вагомий внесок у педагогічну науку. Свідченням обґрунтованості наукових положень є достатньо репрезентативна теоретична база, яку становлять узагальнені результати вивчення 384 найменувань.

Зміст анотацій, поданих українською та англійською мовами відображає зміст дисертації та висвітлює суттєві її аспекти та основні положення.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на наукових конференціях різного рівня (5 тез у матеріалах конференцій).

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Важливість дисертаційного дослідження полягає в запропонованих рішеннях окресленої проблеми – формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії у професійній підготовці. Безпосередньо вперше обґрунтовано педагогічні умови формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії й експериментально перевірено їх ефективність; створено модель формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії.

Нові факти, одержані дисертантом. Важливість дисертаційного дослідження полягає в запропонованих рішеннях окресленої проблеми – формуванні методологічної культури майбутніх учителів хореографії у професійній підготовці. Безпосередньо *уперше* визначено та науково

обґрунтовано педагогічні умови формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії (інтегрування професійно-педагогічних та мистецьких дисциплін у процесі навчання майбутніх учителів хореографії; актуалізація дослідницької складової професійної підготовки майбутніх учителів хореографії у закладах вищої освіти; активізація синергійно-творчого характеру застосування педагогічно-інтерпретаційних, методичних та поліхудожніх умінь у мистецько-професійній діяльності майбутніх учителів хореографії); розроблено модель, що складається з трьох блоків (цільовий, змістовий, результативний), кожен із яких характеризується локальними можливостями, водночас їх взаємозв'язок віддзеркалює системно-цілісну єдність методологічних підходів (інтегративного, особистісно-діяльнісного і культурологічного) і педагогічних умов, що забезпечує можливість цілеспрямованого впливу на професійно-ідентифікаційний, інтелектуально-операційний, естетично-інтенційний компоненти методологічної культури майбутніх учителів хореографії; *удосконалено* структуру методологічної культури вчителів хореографії (професійно-ідентифікаційний, інтелектуально-операційний, естетично-інтенційний компоненти); критерії їхнього оцінювання (проекційний, інструментальний, індивідуально-настановний), показники сформованості методологічної культури майбутніх учителів хореографії (за проєкційним критерієм: професійно-науковий світогляд, професійно-педагогічна рефлексія; за інструментальним критерієм: дослідницько-аналітичні вміння, обізнаність із принципами, прийомами та процедурами педагогічної методології; за індивідуально-настановним критерієм: мистецька компетентність, художньо-педагогічна ментальність); змістові характеристики рівнів сформованості методологічної культури майбутніх учителів хореографії (фахово-унормований (низький), методично-персоналізований (задовільний), рефлексійно-самопроєктувальний (високий); *подальшого розвитку* дістала методика діагностування особистісних та професійно значущих якостей майбутніх учителів хореографії.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів. Практичне значення дослідження полягає в розробленні програми та методичного забезпечення елективного курсу для здобувачів вищої освіти першого освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія) «Основи формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії»); розроблено методичку формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії у закладах вищої освіти (професійно-моделювальний, конструктивно-технологічний, креативно-

розвивальний етапи) та методичне забезпечення процесу формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (акт про впровадження № 2318/30/3 від 10.11.2021 р.), Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» (акт про впровадження № 590 від 12.11.2021 р.), Рівненського державного гуманітарного університету (акт про впровадження № 01-12/67 від 01.11.2021 р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (акт про впровадження № 06/39 від 04.11.2021 р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Представлені в дисертації теоретичні та практичні напрацювання можуть бути використані дослідниками, які опікуються проблемами формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії у професійній підготовці; при оновленні змісту професійної підготовки майбутніх учителів хореографії в закладах вищої педагогічної освіти, як-от: при вдосконаленні змісту нормативних дисциплін «Педагогіка», «Педагогіка вищої освіти», «Педагогіка мистецтва», «Методика викладання хореографії», «Методика викладання інтегрованого курсу «Мистецтво»»; під час проходження студентами навчальної (ознайомлювальної) та активної (виробничої) практики, виконання курсових та кваліфікаційних робіт; у системі неперервної, післядипломної освіти й підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Оцінка структури та змісту дисертації. Текст дисертаційного дослідження зв'язний, цілісний, завершений, чітко структурований. Кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його, що сприяло розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань, які є досить конкретні та відповідають поставленій меті дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (384 найменування, з них 7 – іноземними мовами), 3 додатків на 63 сторінках. Загальний обсяг роботи складає 294 сторінок друкованого тексту, основний зміст викладено на 191 сторінці. Роботу ілюстровано 12 таблицями та 5 рисунками.

У вступі розкрито актуальність проблеми, що досліджується. Її методологічна і теоретична основа одержали належне обґрунтування, аргументацію і конкретизацію. Чітко сформульовані мета, об'єкт, предмет,

методи дослідження, завдання дослідження, які є досить конкретними та відповідають поставленій меті, викладено наукову новизну й практичне значення одержаних результатів; подано відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження; представлено інформацію про публікації за темою дисертації, її структуру й обсяг.

У першому розділі **«Теоретичні засади проблеми формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії»** на основі узагальнення наукових досліджень розкрито теоретико-методологічні засади опрацювання проблеми.

Схарактеризовано своєрідність професійної діяльності вчителя хореографії: професійна діяльність педагога-хореографа має здійснюватись з урахуванням паралельного увиразнення науково-педагогічних (загальних теорій наукового пізнання, дидактичних, освітньо-виховних) та естетико-виховних (мистецьких, поліхудожніх, культурно-детермінованих) варіативів. Конкретизовано поняття «методологічна культура», уточнено поняття «методологічна культура вчителя». Подано авторське визначення методологічної культури майбутнього вчителя хореографії.

Виокремлено основні компоненти методологічної культури учителя хореографії.

Концептуальне теоретичне опрацювання проблеми формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії здійснено на засадах комплексного поєднання науково-методологічних підходів, що уможливають системне, цілісне, фундаментальне та поліпроекційне висвітлення проблеми, дотримуючись наукової ієрархії на теоретико-методологічному й методико-праксеологічному рівнях аналізу, який презентований інтегративним, особистісно-діяльнісним і культурологічним підходами.

Визначено педагогічні умови, що забезпечують формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії: інтегрування професійно-педагогічних та мистецьких дисциплін у процесі навчання майбутніх учителів хореографії; актуалізація дослідницької складової професійної підготовки майбутніх учителів хореографії у закладах вищої освіти; активізація синергійно-творчого характеру застосування педагогічно-інтерпретаційних, методичних та поліхудожніх умінь у мистецько-професійній діяльності майбутніх учителів хореографії.

У другому розділі **«Експериментальне дослідження процесу формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії у професійній підготовці»** описано логіку та процедуру здійснення

експериментального дослідження процесу формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії.

Розроблено загальну критеріальну матрицю вимірювання рівнів сформованості методологічної культури майбутніх учителів хореографії виходячи зі структури самого явища у єдності професійно-ідентифікаційного, інтелектуально-операційного й естетично-інтенційного компонентів. Доведено, що професійно-ідентифікаційний компонент методологічної культури майбутніх учителів хореографії вимірюється проєкційним критерієм із показниками: професійно-науковий світогляд; професійно-педагогічна рефлексія. Інтелектуально-операційний компонент методологічної культури майбутніх учителів хореографії вимірюється інструментальним критерієм з показниками: дослідницько-аналітичні вміння; обізнаність із принципами, прийомами та процедурами педагогічної методології. Естетично-інтенційний компонент методологічної культури майбутніх учителів хореографії вимірюється індивідуально-настановним критерієм з показниками: мистецька компетентність; художньо-педагогічна ментальність.

З урахуванням критеріально-діагностувальної матриці схарактеризовано фахово-унормований (низький), методично-персоналізований (задовільний), рефлексійно-самопроєктувальний (високий) рівні сформованості методологічної культури майбутніх учителів хореографії.

Розроблено модель і методику формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії, що складається з трьох блоків (цільовий, змістовий, результативний), кожен із яких характеризується локальними можливостями, водночас їх взаємозв'язок віддзеркалює системно-цілісну єдність методологічних підходів і педагогічних умов.

Здійснення серії моніторингових процедур зафіксувало значні позитивні зрушення у студентів експериментальної групи на відміну від контрольної, де навчання майбутніх педагогів-хореографів здійснювалось традиційним способом.

Загальні висновки структуровані, повністю відповідають сформульованим завданням та змісту самої роботи та впливають з її основних положень, чим доводиться, що мета роботи досягнута і всі поставлені завдання виконано.

Отже, після проведення детального аналізу можемо констатувати, що дисертаційна робота Юї Хайюї за своїм змістом, стилем викладу і розкриттям основних положень, висновками та результатами опрацювання

здобутих експериментальних даних є завершеним самостійним дисертаційним дослідженням.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Юї Хайюї, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання:

1. У першому розділі дисертаційної роботи авторка поряд із визначенням феномена «методологічна культура майбутнього вчителя хореографії» конкретизує поняття «методологічна грамотність» (с.75), «методологічна компетентність» (с.76). Незрозуміло чому їх не ураховано ані в структурі досліджуваного явища, ані в науковій новизні роботи.

2. Підрозділ 1.1 дисертації «Феномен «методологічна культура» в координатах міждисциплінарних досліджень» дещо переобтяжений зайвим матеріалом щодо філософського змісту методології педагогіки, багато визначень подібні. Краще було б подати їх таблично, або перенести у вигляді схеми в додатки.

3. Структура методологічної компетентності майбутніх учителів хореографії, що представлена професійно-ідентифікаційним, інтелектуально-операційним та естетично-інтенційним компонентами (с.83-84) та система показників сформованості досліджуваного явища (с.135) не ураховує поняття «корпоративна культура вчителя», хоча у ході реалізації моделі та методики вона формується у майбутніх учителів хореографії.

4. Малюнок моделі формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії не містить принципів, які віддзеркалюють інтегративний, культурологічний та особистісно-діяльнісний методологічні підходи до формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії.

5. Текст дисертаційної роботи містить нечисленні орфографічні, стилістичні та пунктуаційні огріхи (с.13, 44, 49, 68, 113, 147, 161, 173, 179).

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. Результати дисертації висвітлено в 10 публікаціях автора (9 одноосібних). Із них: 2 – у фахових наукових виданнях, 3 – у зарубіжних періодичних наукових виданнях (Ізраїль, Угорщина), 5 – апробаційного характеру.

Зміст, обсяг та кількість друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії і надають авторці право публічного захисту дисертаційного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що дисертаційна робота «Формування методологічної культури майбутніх учителів хореографії у професійній підготовці» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167), а її автор – Юй Хайюй – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри педагогіки та психології
Закарпатського угорського інституту
ім. Ференца Ракоці II

О. А. Біда

Підпис О.А. Біди завіряю.

Зав. відділом кадрів

Закарпатського угорського інституту

ім. Ференца Ракоці II

Г. Рейплік